

En kristen levevis

Om forholdet mellem
skabelses- og efterfølgelsesetik

Jeppe Bach Nikolajsen

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme
- 5 Kirke med egenart og åbenhed
- 6 Kirke med krop og stemme
- 7 Spørgsmål og samtale

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
 - 2 Den kristne etiks almene karakter
 - 3 Den kristne etiks specielle karakter
 - 4 Toregimentelæren som forståelsesramme
-
- 5 Kirke med egenart og åbenhed
 - 6 Kirke med krop og stemme
 - 7 Spørgsmål og samtale

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme

En kristen levevis

1

Den kristne etik i den lutherske tradition

Den tyske teolog Paul Althaus argumenterer for, at der ikke eksisterer nogen forskel på *lex naturae* og *lex Christi* hos Luther.

Den canadiske teolog Clarence Bauman anfører: “For Luther er der, ud over naturloven, ingen unik kristen moral; der er ingen *nova lex Christi*, som ikke allerede er givet med *lex naturae*.”

En kristen levevis

1

Den kristne etik i den lutherske tradition

Den amerikanske teolog Daryl Charles: “Luthers holdning er utvetydig: de moralske normer, der gælder for alle mennesker, kristne og ikkekristne, er de samme ... Der er ingen, slår han fast, som ikke fornemmer virkningerne af naturloven.”

En kristen levevis

1

Den kristne etik i den lutherske tradition

Den amerikanske teolog Thomas D. Pearson mener, at der ikke eksisterer en særlig kristen moral hos Luther: “Det ser faktisk ud til, at Luther ville hævde, at det at gøre det rigtige, som defineret af naturloven, er noget, enhver kan gøre. At følge naturlovens forskrifter er ikke autentisk unikt for kristen moral, og det bør ikke efterstræbes, fordi det er udtryk for at opnå et bestemt kristent gode”.

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

Luther beskriver den naturlige lov således:

Derfor er der én lov, som løber gennem alle tider, er kendt af alle mennesker, er skrevet i alle menneskers hjerter, og som ikke lader nogen fra begyndelsen til i dag have nogen undskyldning (WA 40II,72).
– lidt usikker på oversættelsen af sidste del af sætningen.

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

Luther skriver desuden:

Eftersom alle nationer deler disse fælles elementer af viden [om retfærdighedens principper], som erfaringen selv vidner om ... ved jeg i mit hjerte, at jeg bestemt skylder dette Gud, ikke fordi dekalogen blev skrevet og overleveret til os, men fordi vi kendte og tog disse love med os, da vi kom ind i verden (WA 39I,540).

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

Luther skriver desuden, at der findes en naturlig etisk erkendelse, som er “indskrevet og indgraveret i alle menneskers sind fra verdens grundlæggelse” (WA 39I,478).

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

Meget taler for, at Luther forestiller sig, at der eksisterer et kongruent sammenfald mellem den naturlige lov og den kristne etik:

Det var ikke nødvendigt for Kristus at give instruktion om dette, for det var indplantet i naturen og skrevet i deres hjerter. Desuden er alle bøger, med undtagelse af de bibelske skrifter, afledt fra den kilde. Derfor må Kristi ord og lære ikke tolkes, som om han ønskede at lære noget ud over dette eller at indstifte noget bedre (WA 45,669).

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

Den amerikanske teolog Larry M. Vogel skriver:
“Luther ... som vi allerede har set, hævder konsekvent, at det hele er der – alle Guds befalinger er der, fra den første til den sidste, i naturloven.”

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

Luther går altså så langt som til at mene, at med udgangspunkt i menneskets natur og fornuft kan alle mennesker ikke blot potentielt, men reelt erkende, hvad der er ret og rimeligt (WA 11,279).

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

Luther kan faktisk anføre, at på grund af syndefaldet erkender mennesket ikke længere den naturlige lov i sin fylde (WA 16,447; 39I,539).

Luther kan også anføre, at mennesket er forblindet af synd, og at det derfor ikke kan kende forskel på godt og ondt: “Så ubegribelig og uendelig er den menneskelige fornufts blindhed, at den hverken kan dømme ret om troens lære eller om livet og gerningerne” (WA 16,447; 39I,539; WA 40II,71).

En kristen levevis

2

Den kristne etiks almene karakter

For selv om alle mennesker har en vis naturlig viden indplantet i deres sjæle ... ikke desto mindre er den menneskelige fornuft så korrump og blind gennem djævelens ondskab, at den ikke forstår den viden, den er født med (WA 40II,66).

En kristen levevis

2

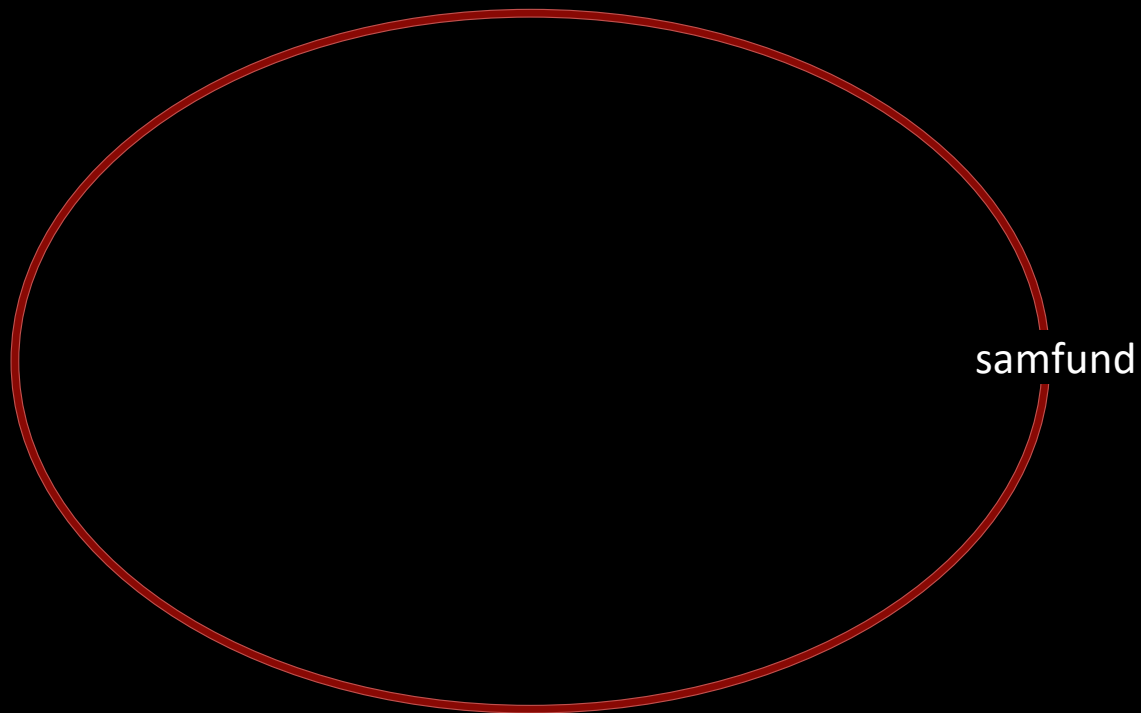
Den kristne etiks almene karakter

Delkonklusion

- Naturlov: Gud indskrev en naturlig lov i hjertet på mennesket ved skabelsen af verden, og menneskets fornuft af opfyldt med denne.
- Naturlov: Sammenfald mellem den naturlige lov og den kristne etik.
- Erkendelse: På grund af menneskets natur og fornuft kan alle mennesker ikke blot potentielt, men reelt erkende, hvad der er ret og rimeligt.
- Erkendelse: Synden påvirker ikke den etiske erkendelse, men viljen til at gøre det gode.
- Erkendelse: Synden svækker den etiske erkendelse. På den baggrund kan fremstå en række etiske traditioner og blandt disse en kristen etisk tradition.

2

Den kristne etiks almene karakter

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme

En kristen levevis

3

Den kristne etiks specielle karakter

Tro:

Luthers forståelse er den, at når et menneske modtager troen, får dette menneske også givet Helligånden, som vil helliggøre dette menneske, og det vil således begynde at gøre gode gerninger (WA 40II,80).

Luther skriver, at man simpelthen ikke kan forestille sig et troende menneske, som går uvirksomt omkring (WA 7,25).

“[De gode gerninger] kan alene findes, hvor troen allerede er” (WA 32,318).

En kristen levevis

3

Den kristne etiks specielle karakter

Tradition:

Kristne mennesker har op gennem historien reflekteret over de etiske implikationer af deres kristne tro. Dette har sat sine aftryk i eksempelvis salmer, liturgier, kunst og tekster, som udtrykker en teologisk tænkning, og som afspejler en kristen praksis. Indlejret i den kristne tradition er altså forestillinger om, hvad det vil sige at leve et kristent liv.

En kristen levevis

3

Den kristne etiks specielle karakter

Fællesskab:

Der kan gives adskillige eksempler på, at der eksisterer et udpræget kommunitaristisk træk ved den kristne etik i Det Nye Testamente.

Mange af formaningerne er således kollektive (se fx Ef 4,1–6; Kol 3,14) og angår kristnes forhold til hinanden (se fx Joh 13,34–35; Mark 9,50; Rom 15,7; 1 Kor 11,33; Ef 4,2). Den kristne etik er således i høj grad en fællesskabsetik, en menighedsetik.

En kristen levevis

3

Den kristne etiks specielle karakter

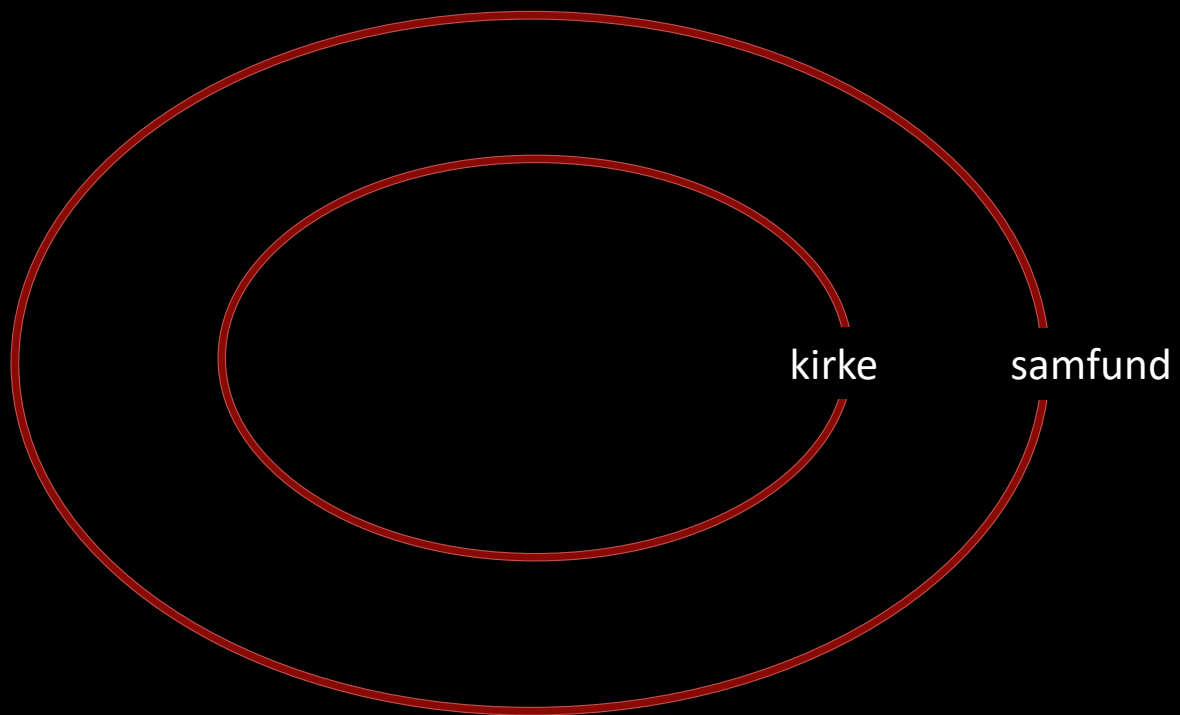
Kristen etik:

Der findes en kristen etik, hvor den er rodfæstet i de bibelske skrifter, hvor den er videreformidlet i den kristne tradition, hvor den kristne kirke er kaldet til at legemliggøre den.

Ingen kristen tro, ingen kristen levevis!

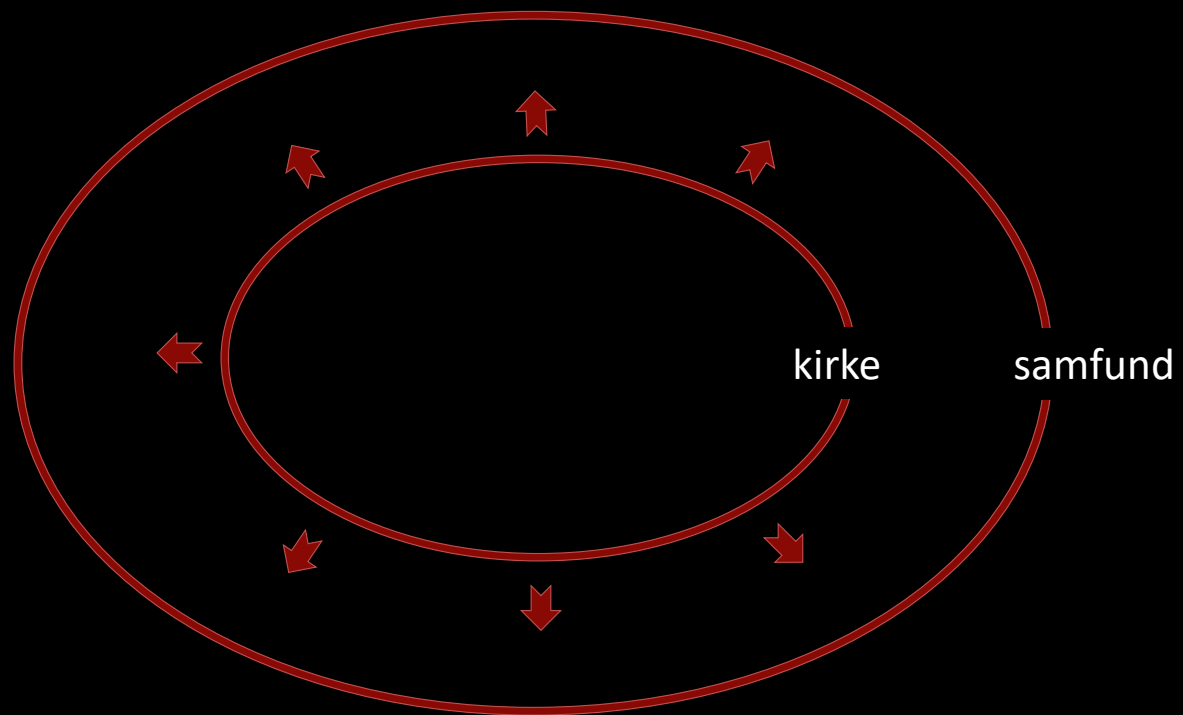
3

Den kristne etiks spesielle karakter

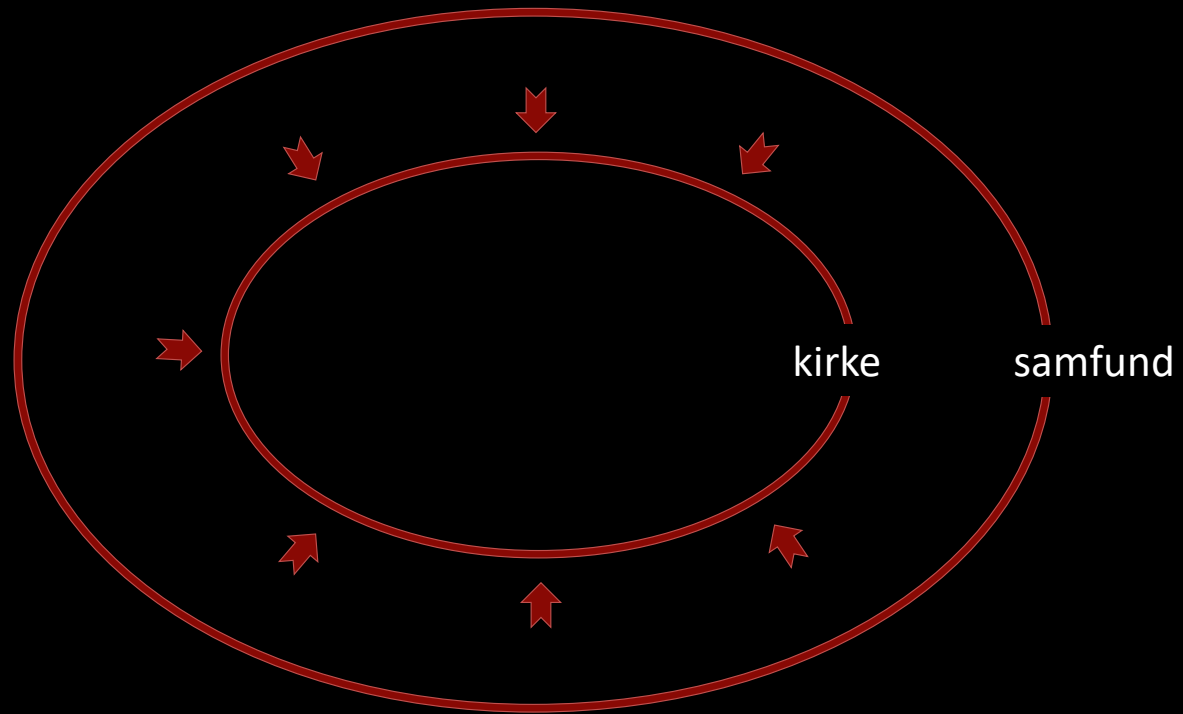
3

Den kristne etiks spesielle karakter

3

Den kristne etiks spesielle karakter

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme

En kristen levevis

4

Toregimentelæren som forståelsesramme

Luther: “[Man kan opdele] alle mennesker i to grupper: De, der hører til Guds rige, og de der hører til verdens rige. Den første gruppe er alle dem, der har en ægte tro og er i og under Kristus.” Den anden gruppe er alle dem, som således ikke hører Kristus til. Andetsteds anfører Luther noget lignende, når han skriver, at der eksisterer to grupper af mennesker, “den ene i Guds rige under Kristus, den anden i verdens rige under øvrigheden” (WA 11,249).

En kristen levevis

4

Toregimentelæren som forståelsesramme

Luther påpeger altså, at en bestemt gruppe af mennesker, nemlig de kristne, udgør den kristne kirke. Som Luther skriver, så findes “der mange folk i verden, men de kristne er et særligt, kaldet folk.” Dette særlige folk kan identificeres i verden og har nogle særlige kendetegn. Luther nævner i den forbindelse, at den kristne kirke blandt andet vil kunne kendes på, at evangeliet forkyndes, at sakramenterne forvaltes, at bønner bedes, og at den almindeligvis vil være et forfulgt folk i verden (WA 50,624).

En kristen levevis

4

Toregimentelæren som forståelsesramme

I sin udlægning af Bjergprædikenen (1532), skriver han udtrykkeligt, at Jesus *kun* holder sin bjergprædiken for kristne: “Derfor skal man give nøje agt på, hvad Kristus taler om, og hvem han taler til, da det er hovednøglen til forståelsen af disse spørgsmål. Han taler nemlig om det åndelige væsen og liv, og han taler for sine kristne, hvordan de skal leve, og hvordan de skal forholde sig til Gud og verden”.

En kristen levevis

4

Toregimentelæren som forståelsesramme

Også i *Om den verdslige øvrighed* skriver Luther, at Jesus kun holder sin bjergprædiken for “sine kære kristne. Det er også kun dem, der vil høre på det og handle efter det ... Hvis nu alle mennesker var kristne, så ville alle disse ord angå dem, og de ville handle efter dem. Men når de nu ikke er kristne, så angår ordene dem ikke, og de handler heller ikke efter dem” (WA 32,389). Dermed må man altså med Luther konkludere, at den kristne etik ikke er “tiltænkt som etisk anvisning på, hvordan et samfund bør indrettes. Nej, den er etisk vejledning for den kristne kirke. På denne måde fungerer den kristne kirke som et socialt *locus* for den kristne etik.”

En kristen levevis

4

Toregimentelæren som forståelsesramme

Delkonklusion: Der findes altså *to styreformer i verden* med hver sin lov.

Den ene styreform er kristelig, og den angår de kristne, som har Kristus som frelser og herre, og denne styreform skal regulere kristnes liv i verden.

Derfor kan Luther skrive, at det åndelige regimente ikke blot skal skabe kristne, men *fromme* kristne gennem Helligånden. Dermed angår det åndelige regimente ikke blot retfærdiggørelsen, men også helliggørelsen af den kristne, som er kaldet til at udleve en kristen etik.

Den anden styreform er verdslig og skal regulere samfundet med det formål at skabe fred, orden og retfærdighed i verden. Ifølge Luther kan ingen af disse styreformer undværes, men der må ikke desto mindre sondres mellem dem, da de har hver deres natur og formål (WA 11,251-252).

Pause

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme
- 5 Kirke med egenart og åbenhed
- 6 Kirke med krop og stemme
- 7 Spørgsmål og samtale

En kristen levevis

5

Kirke med egenart og åbenhed

Der findes med den naturlige lov et normativt grundlag for samfundsdrøftelser bestående af elementer som eksempelvis dialog, erfaring, fornuft, samvittighed og sprog. Det betyder, at der eksisterer mulighed for samtaler på tværs af forskellige traditioner og mellem forskellige positioner. Ved hjælp af fælles sprog, fælles erfaringer og med fremførelse af fornuftsargumenter kan der således eksistere dialog mellem forskellige synspunkter angående eksempelvis etiske problemstillinger i et pluralistisk samfund.

En kristen levevis

5

Kirke med egenart og åbenhed

Kirkens etiske stemme

- At sammenholde den kristne etiks almene grundlag og dens egenart udgør efter min mening en spændende og konstruktiv position, som kaster lys over kirkens etiske stemme og etisk refleksion i et pluralistisk samfund.

En kristen levevis

5

Kirke med egenart og åbenhed

Kirkens etiske stemme egenart

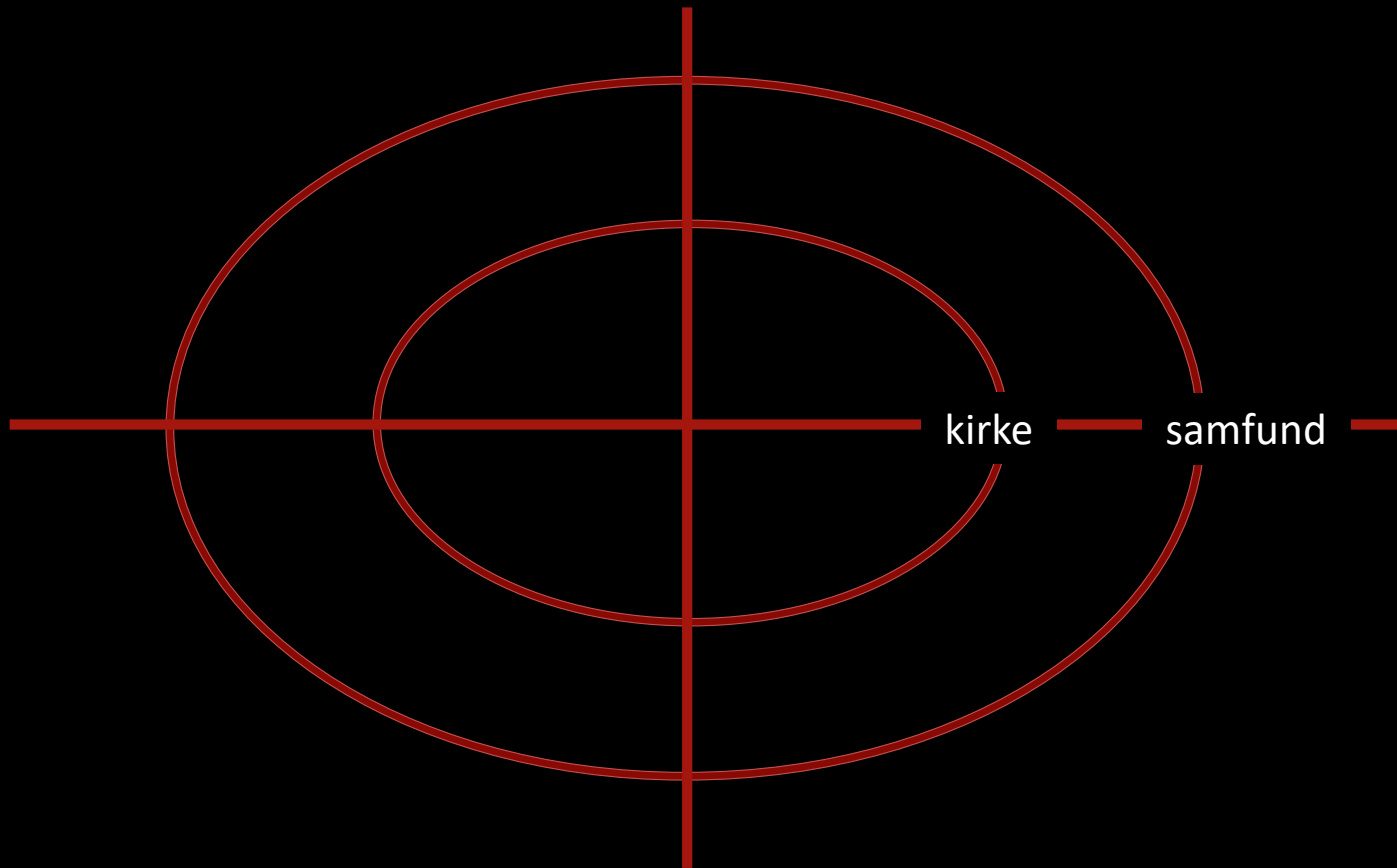
- På den ene side belyser den kristne etiks egenart, hvorfor alle ikke bifalder kirkens etiske synspunkter
- Det traditionsspecifikke.

Kirkens etiske stemmes åbenhed

- På den anden side muliggør den kristne etiks almene grundlag muligheden for etiske samtaler på tværs af traditioner og mellem positioner i et pluralistisk samfund
- Det traditionsoverskridende.

5

Toregimentelæren som forståelsesramme

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme
- 5 Kirke med egenart og åbenhed
- 6 Kirke med krop og stemme
- 7 Spørgsmål og samtale

En kristen levevis

- 1 Den kristne etik i den lutherske tradition
- 2 Den kristne etiks almene karakter
- 3 Den kristne etiks specielle karakter
- 4 Toregimentelæren som forståelsesramme
- 5 Kirke med egenart og åbenhed
- 6 Kirke med krop og stemme
- 7 Spørgsmål og samtale

Spørgsmål og samtale